

COĞRAFYA EĞİTİMİNDE YER TEMELLİ ÖĞRETİM YAKLAŞIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Nilüfer KÖŞKER*
Servet KARABAĞ**

Özet

Araştırma, coğrafya öğretmenlerinin yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Betimsel tarama modelindeki araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde görev yapan 258 coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen “Coğrafya Eğitiminde Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenler yer temelli öğretimin, öğrencilerin yaşadıkları yerdeki doğal ve kültürel kaynakların önemini öğrenmelerinde, yakın çevrelerindeki sorunların farkına varmalarında ve yer ile insan arasında ilişkiyi kavranmalarında yüksek düzeyde etkili bir yaklaşım olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yer, Yer Temelli Öğretim, Coğrafya Eğitimi

TEACHER VIEWS ON PLACE BASED EDUCATION APPROACH IN THE EDUCATION OF GEOGRAPHY

Abstract

The aim of this study is to evaluate teachers' views about the place based education approach. The research population of descriptive inquiry model, the sampling group is the 258 geography teachers working in central provinces of Ankara in 2010-2011 schooling year. The collected data are evaluated through “The Scale for Teachers' Opinions on Place Based Education Approach in the Teaching of Geography,” developed by the researcher. As a result of the research, it was found out that teachers have indicated that place based education approach is a

---

* Öğr. Gör. Dr. Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü. niluferkosker@hotmail.com

** Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü. skarabag@gazi.edu.tr

highly effective method in teaching students about the importance of local resources, both natural and cultural, the problems taking place in their environment, and the relationship between man and nature.

Keywords: Place, Place Based Education, Geography Education

GİRİŞ

İnsanın dünya üzerindeki yaşamını etkileyen tüm faktörleri çevre, mekân ve yer bağlamında ele alan, inceleyen bir bilim olan coğrafya (Öztürk, 2007) günümüz dünyasını tanımaya, anlamaya yönelik bir bakış açısı geliştirme imkânı sağlamaktadır. Bireylerin dünyayı tanıma sürecinde ilk adım öncelikle yaşadıkları yerleri tanıma çabasıdır. Yer, bir ortamın doğal ve kültürel karakteristiklerinin, bireylerin duygusal algıları, ihtiyaçları ve deneyimleri ile karışım noktası olarak tanımlanabilir (Bott, Cantrill ve Meyers,2003). Yerler, insan deneyimlerinin anlam verdiği mekânlardır. Başka bir ifade ile yerleri insanlar oluşturur (Semken, 2005).

2005 yılında uygulamaya giren Coğrafya Dersi Öğretim Programı (CDÖP), coğrafyanın zengin içeriğini ve dinamikliğini yansıtan kurgusu ile bireylerin yaşadığı yeri ve dünyayı, özellikle insan ve çevre ilişkileri boyutu ile anlamaları ve algılamalarını sağlamayı amaçlamaktadır. CDÖP, bireyin yaşadığı alandan başlayarak yerel, ulusal ve küresel bir coğrafi bilinç kazanmasını amaçlamaktadır (CDÖP, 2005). Coğrafi bilinç, doğa ve insana ait unsurları sahiplenme, koruma, kullanma, düzenleme, planlama ve geleceğe aktarma şeklinde tanımlanabilir (Karabağ ve Şahin, 2007). Bunu gerçekleştirmenin ilk ve en önemli adımı yerel düzeyde coğrafi bilinç geliştirmedir. Çünkü öğrencilerin içinde yaşadıkları yer ile kendilerini bütünleştirmeleri daha kolaydır.

Bireylerin yer ile anlamlı ve güçlü ilişkiler kurmasını sağlayan coğrafi bilincin gelişmesinde, yer temelli öğretim etkili bir yaklaşımdır. Yer temelli öğretim, yerel çevre ve toplumu her düzeydeki öğrenme için bütünleştirici bir bağlam olarak kullanan öğretim yaklaşımıdır. Sobel (2005) yer temelli öğretimi; öğrenmek ve öğretmek için bir başlangıç noktası olarak, yerel toplum ve çevreyi kullanma süreci, öğrencilerin, öğretmenlerin ve toplumdaki yetişkinlerin yaşadıkları doğal, toplumsal ve kültürel çevrede meydana gelen, bilgi ve beceri kazanmayı sağlayan bir öğretim yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. Öğrencilere gerçek dünya deneyimleri ile öğrenme fırsatları sunan bu öğretim yaklaşımı, disiplinler arası çalışmalarını yerin doğal ve toplumsal çevresinden sağlamaktadır (Rosenthal, 2008).

Yer temelli öğretimin özellikleri şu şekilde ifade edilebilir (Woodhouse ve Knapp, 2000; Smith,2002; Wanich,2006; Duffin, Murphy ve Johnson, 2008; Clark, 2008) :

- Yer temelli öğretim yere özeldir. Bu önemli özellik kavramın temelini oluşturmaktadır. Yer temelli öğretim bir yerin özel niteliklerine dayanır.

• Yerel doğal ve toplumsal sistemler ve konular, öğretmek için bir bağlam olarak kullanılır.

• Öğrencilerin bilginin tüketicisi olmalarından ziyade yaratıcısı olmalarına izin veren öğrenme deneyimlerini vurgular.

• Öğrenmenin büyük bir kısmı sınıf dışında gerçekleşir.

• Öğretmenler öğrenme sürecinde tecrübeli rehberler, aynı zamanda ortak öğrenenler, toplum kaynakları ve öğrenme olanaklarının aracılığı olarak görev yapar.

• Proje ve araştırmaya odaklı öğrenmede; öğrencilerin doğal ve kültürel sistemler içinde deneysel araştırmalar yapmaları, gerçek toplum sorunlarının çözümü için çalışmaları ve kritik düşünme becerileri geliştirmeleri sağlanır.

• Öğrenme deneyimleri, bireysel öğrenme tarzına göre düzenlenir.

• Öğrencilerin ilgileri ve soruları hangi konunun ya da neyin çalışılacağını belirlemede merkezi rol oynamaktadır.

Yer ile bağlantı kurularak yapılan çalışmalar: toplum tabanlı öğrenme, hizmet odaklı öğrenme, sınıf dışı eğitim, çevresel eğitim, doğa çalışmaları, problem çözme ve son yıllarda yer temelli öğretim olarak gerçekleşmiştir (Knapp, 2008). Ancak yer temelli öğretim, yer bağlılığı oluşturarak sorumluluk bilincine sahip bireyler yetiştirme amaçları doğrultusunda bu öğretim yöntemlerini sentezlemektedir. Yer temelli öğretim yaklaşımında amaç; öğrencilerin içinde yaşadıkları yerin doğal ve beşeri sistemlerini tanımaları, anlamaları, elde ettikleri bilgi ve beceriler ile yerel sorunlara çözüm önerileri geliştirmelerini sağlayarak öğrencilerde aidiyet duygusu yaratmaktır. Böylece CDÖP ile amaçlanan coğrafi bilinç geliştirme, yer temelli öğretim yaklaşımı ile “yerden” başlayacaktır.

Bu noktada coğrafya öğretmenlerinin yeterlilikleri, etkin ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleştirilmesi bakımından önem taşımaktadır. CDÖP, kazanımların gerçekleşmesi için öğretim ortamlarının hazırlanması, konuların, yöntemlerin ve materyallerin seçimi konusunda öğretmene yetkinliğini kullanma imkânı tanımaktadır (Karabağ, 2007). Buradan hareketle CDÖP öğretmenlere, yer temelli öğretim yaklaşımının gerektirdiği gibi öğrencinin aktif olduğu, yerel coğrafi şartlara yönelik çeşitli etkinlikleri planlama imkânı sağlamaktadır.

Amaç

Çalışmanın amacı coğrafya öğretmenlerinin yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin görüşlerini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğretmenler, yerel coğrafi şartlar ile coğrafya eğitimini ilişkilendirmede hangi etkinlikleri ne düzeyde gerçekleştirmektedirler?

2. Öğretmenler, yerel coğrafi şartlar ile coğrafya eğitimini ilişkilendirmede hangi sorunlarla ne düzeyde karşılaşmaktadırlar?
3. Öğretmenlerin yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin görüşleri,
  - 4.1. Cinsiyetlerine
  - 4.2. Öğrenim düzeylerine
  - 4.3. Meslekteki hizmet sürelerine
  - 4.4. Görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu çalışma tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen “Coğrafya Eğitiminde Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Ölçek “Etkinlikler”, “Karşılaşılan Sorunlar”, “Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşler” olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Çalışmada örneklem grubundaki öğretmenlerin görüşlerini belirlemek için Likert tipi maddeler ve bir açık uçlu soru kullanılmıştır.

Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirliği

Ön deneme aşamasında, 140 coğrafya öğretmeninden elde edilen verilere geçerlik, güvenilirlik analizleri uygulanmıştır. Araştırmada istatistiksel işlemler açımlayıcı faktör analizi, madde-toplam korelasyonu ve Cronbach alfa değerinin belirlenmesi sırası ile gerçekleştirilmiştir. Aracın faktör desenini ortaya koymak amacıyla açımlayıcı faktör analizinde temel bileşenler faktör analizi yapılmış ve Varimax döndürme işlemi uygulanmıştır. Örneklem uygunluğu için KMO değeri .778, Bartlett testi sonucunda, yaklaşık ki-kare değeri 3328,811 anlamlılık ise $p=.000$ olarak bulunmuştur. Bu bulgular faktör analizini gerçekleştirebilmek için üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli ve verilerin analize uygun olduğunu göstermektedir.

Açıklanan toplam varyans tablosu ve yamaç-birikinti grafiği incelenmesi sonucu üç faktörün varyansa önemli bir katkı yaptığı, 3. faktörden sonra katkının hem küçük hem de yaklaşık olarak aynı olduğu görülmüştür. Bu çerçevede analizin üç faktör için tekrarlanmasına karar verilmiştir. Ayrıca bu karar, aracın geliştirilmesi sürecinde belirlenen teorik yapıda beklenen faktör sayısı ile uyumlu olması açısından

dan da anlamlı görülmektedir. Ölçek geliştirmede faktörlerin oluşturulmasında 0.30 ile 0.45 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2010). Analizde kesme noktası 0.40 olarak alınmıştır. Üç faktör için tekrarlanan analizde altı maddenin faktör yük değerleri kabul noktasını karşılamadığı görülmüş, bu maddeler en düşük kabul yük değerine sahip olan maddeden başlanarak tek tek analiz dışı bırakılmıştır. Faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkının birinci faktör için %22.548, ikinci faktör için %12.592, üçüncü faktör için % 8.391 olduğu görülmüştür. Üç faktörün varyansa yaptıkları toplam katkı ise %43,531'dir. Çok faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın % 40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanmıştır. Ölçeğin tümüne ilişkin Cronbach Alpha değeri ise .855 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin değerlendirilmesinde t-testi, standart sapma, aritmetik ortalama ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Grup ortalamaları arasındaki farkın test edilmesinde 0.05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara ili merkez ilçelerindeki görev yapan coğrafya öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde ise 2010-2011 eğitim-öğretim yılında görev yapan 258 coğrafya öğretmeni yer almıştır. Örnekleme alınacak öğretmenler oranlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Böylece örneklemin, evreni tüm alt dilimleri ile temsil etmesi güvenceye alınmış olmaktadır (Karasar, 2009).

Tablo 1. Evren ve Örneklem

Merkez ilçeler	Evrendeki Öğretmen sayısı	Evreni temsil oranı	Ölçek uygulanan öğretmen sayısı	Örneklemi temsil oranı
Altındağ	54	% 11	28	% 11
Çankaya	124	% 25	65	% 25
Etimesgut	35	% 7	18	% 7
Gölbaşı	18	% 4	11	% 4
Keçiören	74	% 15	38	% 15

Mamak	48	% 10	25	%10
Sincan	44	%9	24	%9
Yenimahalle	96	% 19	49	%19
Toplam	493	%100	258	%100

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin %47'si kadın, %53' ü erkek, %78'i lisans mezunu, %22'si lisansüstü mezunudur. Öğretmenlerin %5'i 0-1 yıl , %14'ü 2-5 yıl, %7'si 6-10 yıl, %17'si 11-15 yıl, %33'ü 16-20 yıl, %24'ü ise 21 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip olup, %95'i devlet okullarında, %5'i özel okullarda görev yapmaktadır.

BULGULAR VE YORUM

I. Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin yerel coğrafi şartlarla coğrafya eğitimini ilişkilendirmede etkinlikleri gerçekleştirme düzeylerine ilişkin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Yerel Coğrafi Şartlarla Coğrafya Eğitimini İlişkilendirmede Etkinlikleri Gerçekleştirme Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Etkinlikler	–	Düzyer
Ders planlarına, okulun çevresel durumu (fiziki, beşeri unsurlar ve olanaklar) yansıtılır.	3,30	Bazen
Yakın çevreden başlamak üzere coğrafi geziler yapılır.	2,39	Nadiren
Yapılacak coğrafi gezilere velilerin desteği sağlanır.	2,64	Bazen
Öğrencilerle birlikte harita ve grafik kullanarak yerleşim biriminin coğrafi özellikleri belirlenir.	3,49	Sık sık
Öğrenciler yaşadıkları yer ile ilgili problemler üzerinde çalışırlar.	2,98	Bazen
Öğrencilerin yaşadıkları yere yönelik toplumsal projelerde yer almaları sağlanır.	2,66	Bazen
Proje sonuçları toplum üyeleri ile paylaşılır.	2,47	Nadiren
Ailelerin okulda düzenlenen coğrafi etkinliklere (sunum, resim, fotoğraf sergisi vb.) katılımı sağlanır.	2,21	Nadiren
Çeşitli etkinliklerin düzenlenmesinde sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılır.	2,38	Nadiren

Yerel çevrede çeşitli meslek üyeleri (Çiftçi, Meteorolog, Jeolog vb.) , konuların özelliğine göre sınıfa misafir konuşmacı olarak davet edilir.	1,96	Nadiren
Sınavlar ve ev ödevlerinin içeriği öğrencilerin yaşadıkları yer ile bağlantılı olarak hazırlanır.	3,41	Sık sık
Boyut Ortalaması	2.72	Bazen

Coğrafya öğretmenlerinin yerel coğrafi şartlarla coğrafya eğitimini ilişkilendirmeye yönelik etkinliklere “Bazen ($\bar{x}=2.72$)” yer verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenler yerel coğrafi şartlarla coğrafya eğitimini ilişkilendirmede: “Öğrencilerle birlikte harita ve grafik kullanarak yerleşim biriminin coğrafi özellikleri belirlenir” ve “Sınavlar ve ödevlerin içeriği öğrencilerin yaşadıkları yer ile bağlantılı olarak hazırlanır” etkinliklerini sıklıkla gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenler “Proje sonuçları toplum üyeleri ile paylaşılır”, “Yakın çevreden başlamak üzere coğrafi geziler yapılır”, “Çeşitli etkinliklerin düzenlenmesinde sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılır”, “Ailelerin okulda düzenlenen coğrafi etkinliklere (sunum, resim, fotoğraf sergisi vb.) katılımı sağlanır” ve “Yerel çevrede çeşitli meslek üyeleri (Çiftçi, Meteorolog, Jeolog vb.) , konuların özelliğine göre sınıfa misafir konuşmacı olarak davet edilir” etkinliklerini nadiren gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

II. Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 3. Öğretmenlerin Yerel Coğrafi Şartlarla Coğrafya Eğitimini İlişkilendirmede Sorunlarla Karşılaşma Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Karşılaşılan Sorunlar	$\bar{x}$	Düzye
Çevreye yapılacak geziler için mali yetersizlikler yaşanır.	3,90	Sık sık
Yapılacak gezilerde araç temini ve ulaşım sürecinde sorunlar yaşanır.	3,51	Sık sık
Öğretim sürecinde zaman sıkıntısı yaşanır.	3,73	Sık sık
Sınıf dışı eğitimde güvenlik sorunları yaşanır.	2,98	Bazen
Etkinliklerin (gezi, proje, sergi) yönetim tarafından desteklenmesinde sıkıntı yaşanır.	2,74	Bazen
Etkinlikleri desteklemede, okul içi araç-gereç, donanım yetersizliği bulunmaktadır.	3,29	Bazen
Sınıfların kalabalık olması etkinliklerin gerçekleştirilmesini engeller.	3,27	Bazen
Ailelerin öğretim sürecinde desteği yetersizdir.	3,73	Sık sık

Toplumun, sınıf dışı eğitim ile ilgili (gezi, proje, sergi) desteği yetersizdir.	3,78	Sık sık
Boyut Ortalaması	3.44	Sık sık

Coğrafya öğretmenlerinin yerel coğrafi şartlarla coğrafya eğitimini ilişkilendirmede “Sık sık ($\bar{x}=3.44$)” engellerle karşılaştıkları belirlenmiştir. Öğretmenler yerel coğrafi şartlar ile coğrafya eğitimini ilişkilendirmede: çevreye yapılacak geziler için mali yetersizlikler, toplumun sınıf dışı eğitim ile ilgili (gezi, proje, sergi) destek yetersizliği, öğretim sürecinde zaman sıkıntısı, ailelerin öğretim sürecinde destek yetersizliği ve yapılacak gezilerde araç temini ve ulaşım sorunlarının sıklıkla yaşandığını belirtmişlerdir.

III. Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4. Öğretmenlerin Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşleri

Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşler	–	Düzyey
Derse katılımı artırmada etkili olur.	4,00	Oldukça
Coğrafya dersindeki başarıyı artırmada etkili olur.	4,13	Oldukça
Çevresel ve sosyal konularla ilgili bilgi, beceri ve tutum geliştirmede etkili olur.	4,15	Oldukça
Öğrencilerin yaşadıkları yere karşı sevgi ve ilgilerini artırmada etkili olur.	4,19	Oldukça
Öğrencilere yaşadıkları yerdeki doğal ve kültürel kaynakların önemini öğretmede etkili olur.	4,35	Tamamen
Öğrencilere yaşadıkları yerdeki doğal ve kültürel kaynakları nasıl koruyacağını öğretmede etkili olur.	4,15	Oldukça
Öğrencinin yakın çevresindeki sorunların farkına varmasında etkili olur.	4,21	Tamamen
Öğrencinin yaşadığı yere karşı sorumluluk bilinci geliştirmesinde etkili olur.	4,10	Oldukça
Öğrencilerin yerel problemlerin çözümünde aktif rol almasında etkili olur.	3,76	Oldukça
Vatandaşlık bilinci geliştirmede etkili olur.	4,00	Oldukça
Öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri yaşadıkları yerden başlayarak küresel ölçekte kullanabilmelerini sağlamada etkili olur.	3,84	Oldukça
Öğretmenlerin öğretme becerileri ile ilgili yeni deneyimler kazanmalarında etkili olur.	4,12	Oldukça
Kırsal bölge okullarında coğrafya öğretiminde etkili olur.	4,14	Oldukça
Şehirlerdeki okullarda coğrafya öğretiminde etkili olur.	3,95	Oldukça

COĞRAFYA EĞİTİMİNDE YER TEMELLİ ÖĞRETİM YAKLAŞIMINA İLİŞKİN ....

Yer ve insan arasındaki ilişkinin kavranmasında etkili olur.	4,20	Oldukça
Okulun eğitim-öğretim kültürünün değişmesinde etkili olur.	3,91	Oldukça
Ailenin eğitim-öğretime katılımını desteklemede etkili olur.	3,48	Oldukça
Toplumun eğitim-öğretime desteğini sağlamada etkili olur.	3,52	Oldukça
Okul ve öğrenci yaşamı arasındaki kopukluğun giderilmesinde etkili olur.	3,90	Oldukça
Boyut Ortalaması	4,00	Oldukça

Yer temelli öğretim yaklaşımının etkilerine ilişkin görüşlere öğretmenlerin “Oldukça ($\bar{x}=4.00$)” düzeyinde olumlu katılım gösterdikleri gözlenmiştir. Öğretmenler, coğrafya eğitiminde yer temelli öğretimin, öğrencilere yaşadıkları yerdeki doğal ve kültürel kaynakların önemini öğretmede ve öğrencinin yakın çevresindeki sorunların farkına varmasında “Tamamen” etkili bir yaklaşımı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler diğer ifadeler görüşleri “Oldukça” düzeyindedir. Öğretmenlerin oldukça etkili olacağını ifade ettikleri görüşleri içinde, yer temelli öğretimin “Yer ve insan arasındaki ilişkinin kavranmasında etkili olacağı ” ifadesi en yüksek ortalamaya sahiptir.

Öğretmenler yer temelli öğretimin kırsal bölge ve şehirlerdeki okullarda coğrafya öğretiminde oldukça etkili olacağını belirtmiş olmalarına rağmen iki maddeye ilişkin ortalamalar incelendiğinde yer temelli öğretimin kırsal bölge okullarında etkili olacağına yönelik ifadenin daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni coğrafya eğitiminde yer temelli öğretim denildiğinde öncelikle yerin doğal özelliklerinin akla gelmesi ve buna bağlı olarak coğrafya öğretmenlerinin kırsal bölgelerin fiziki coğrafya unsurları açısından şehirlere göre daha avantajlı olduğu yönünde fikre sahip olmaları ya da kırsal bölgelerin bürokratik sınırlamalar açısından şehirlere göre daha avantajlı olduğu yönünde görüşe sahip oldukları düşünülebilir.

Coğrafya öğretmenlerinin oldukça düzeyinde katıldığı ancak diğer ifadelerle göre daha az ortalamaya sahip olan ifadeler “Toplumun eğitim-öğretime desteğini sağlamada etkili olur” ve “ Ailenin eğitim-öğretime katılımını desteklemede etkili olur” ifadeleridir. Öğretmenlerin toplum ve ailenin desteği, katılımı üzerinde yer temelli öğretimin oldukça etkili olacağı yönünde görüş belirtmiş olmalarına karşın, bu ifadelerin sahip olduğu düşük ortalamalar, öğretmenlerin toplum ve aile desteğinin sağlanması yönünde şüpheleri olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenler coğrafya eğitiminde yer temelli öğretimin uygulanabilirliğine ilişkin açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar da yer temelli öğretim yaklaşımının coğ-

rafya eğitimi için olumlu olacağı yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Yapılandırmacı öğretim sisteminde kesinlikle uygulanması gereken bir anlayış. Yakın çevresini tanıyıp-gözlemleyebilen, küresel ortamı da daha iyi değerlendirebilecektir.”

“Öğrencinin kendinin içinde yaşadığı, etkilediği ve etkilendiği yerlerden başlayarak coğrafi bilinç geliştirme, hayatımızda coğrafyanın etkisini algılama adına son derece faydalı olacaktır. Bana kalırsa coğrafya biliminin doğuş felsefesine ve onun temeline inen bir yaklaşımdır.”

“Coğrafya öğretiminde yerel çevre ve toplum öğrencini farkındalığını arttırarak, kalıcı izler bırakır.”

“Yer temelli öğretimin çevresel ve sosyal konularla ilgili bilgi, beceri ve tutum sağlayacağı kanaatindeyim.”

“Yer temelli öğretimin, öncelikle öğretmenler tarafından öğrenilerek uygulanabilmesi, coğrafya öğretiminde doğal çevrenin bizzat yerinde görülmesi kalıcı öğrenme oluşturması açısından son derece verimli olacaktır.”

“Yer temelli öğretimin öğretimde başarıyı arttıracığını, öğrencilere çevre bilinci kazandıracağını, geçmişi, günümüzü ve geleceği mekânsal çerçevede analiz etmelerini sağlayacağını düşünüyorum.”

IV. Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

4.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşleri

Tablo 5. Coğrafya Öğretmenlerinin Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	T	Sd	P
Kadın	121	4,05	0,57	1,039	256	0,300
Erkek	137	3,97	0,61			

Analiz sonuçlarına göre kadın ile erkek öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

4.2. Öğretmenlerin Öğrenim Düzeylerine Göre Yer Temelli Öğretim

Yaklaşımına İlişkin Görüşleri

Tablo 6. Coğrafya Öğretmenlerinin Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İliş-

Öğrenim Düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss	T	Sd	P
Lisans	201	3,97	0,60	-1,730	256	0,085
Lisansüstü	57	4,12	0,59			

kin Görüşlerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Analiz sonuçlarına göre olarak lisans mezunu ve lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

4.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşleri

Tablo 7. Coğrafya Öğretmenlerinin Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Farklılığına İlişkin Betimsel Veriler

Hizmet süresi	N	$\bar{x}$	SS
0-1 yıl	14	4,02	0,57
2-5 yıl	37	4,05	0,48
6-10 yıl	19	3,94	0,41
11-15 yıl	43	4,04	0,57
16-20 yıl	84	4,00	0,70
21 yıl ve üzeri	61	3,97	0,58

Tabloda görüldüğü üzere en yüksek ortalama meslekteki hizmet süresi 2-5 yıl aralığında olan öğretmenlere aittir.

Öğretmenlerinin meslekteki hizmet sürelerine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiş, sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Meslekteki Hizmet Süresi Değişkenine Göre Farklılığı için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Karelerinin Toplamı	Sd	Karelerinin Ortalaması	F	P
Gruplar arası	0,281	5	0,056	0,156	0,978
Gruplar içi	90,846	252	0,360		
Toplam	91,127	257			

Varyans analizi sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin görüşleri farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

4.4. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşleri

Tablo 9. Coğrafya Öğretmenlerinin Yer Temelli Öğretim Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Okul türü	N	$\bar{x}$	SS	T	Sd	P
Devlet	244	3,99	0,60	-2,171	256	0,031*
Özel	14	4,34	0,49			

* $p<0.05$

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin, devlet okullarında görev yapan öğretmenlere göre yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin görüşleri daha olumlu bulunmuştur.

Bu durum özel okullarda görev yapan öğretmenlerin öğretim stratejilerine yönelik yeniliklere daha açık oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç ve Öneriler

Veriler değerlendirildiğinde, coğrafya öğretmenlerinin özellikle sınıf içi aktiviteleri daha sık kullandıkları, sınıf dışına yönelik aktivitelere daha az yer verdikleri anlaşılmıştır. Öğretmenler, öğrencileri yaşadıkları yere yönelik olarak aktif bir şekilde öğrenme sürecine katacak etkinlikleri yeterli düzeyde kullanmamaktadır. Öğretmenlerin gerçekleştirdikleri etkinliklerin yoğunluklu olarak sınıf merkezli olması, öğrencinin yaşadığı yere yönelik olarak kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirmesi ve farkındalık geliştirmesinde daha az etkili olacaktır.

Öğretmenler etkinlikleri gerçekleştirirken aile, toplum ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde olmadıklarını belirtmişlerdir. Yer temelli öğretim, okulun içinde bulunduğu toplum ile güçlü ilişkiler kurmasını gerektirmektedir. Mali yetersizlikler, toplumun ve ailenin desteğinin yetersiz oluşu ve zaman sıkıntısı sorunlarının coğrafya öğretmenlerinin sınıf dışı aktivitelere daha az yer vermesinin, derslerde yakın çevreye yönelik etkinlikleri daha az gerçekleştirme nedenlerini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırmanın birinci sorusuna ilişkin elde edilen bulgulara göre, aile ve toplum üyelerinin okuldaki etkinliklere katılımının düşük olması, dolayısı ile etkili bir iletişimin sağlanamamış olması, araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin elde edilen bulgularda da görüldüğü gibi ailenin ve toplum üyelerinin desteğinin yetersiz olması sonucuna yol açacaktır.

Coğrafya öğretmenleri, yer temelli öğretimin doğal ve kültürel kaynakların önemini öğrenilmesinde, yakın çevresindeki sorunların farkına varılmasında ve yer ile insan arasında ilişkinin kavranmasında etkili bir yaklaşım olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlara dayanarak şu önerilerde bulunulabilir.

Yer temelli öğretimi gerçekleştirmek belli bir süreci gerektirmektedir. İşbirliği sağlayacak, destekleyici, geliştirici ve yol gösterici hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim çalışmaları bu süreci kolaylaştıracaktır.

Öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek için ailelerin ve toplumun düzenlenmiş etkinliklere katılımı ve desteği sağlanmalıdır.

Derslerde öğrencilerin yaşadıkları yerde gerçekleştirebilecekleri etkinliklere daha fazla yer verilmelidir. Özellikle mali yetersizlikler, zaman sıkıntısı ve sınıfların kalabalık olması gibi ortaya çıkabilecek sorunlar için mali destek gerektirmeyecek, kalabalık sınıfları gruplara ayırarak, belirli bir zamana yayılmış etkinlikler planlanabilir.

Yer temelli öğretime ilişkin etkinliklerin gerçekleştirilmesinde sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler ile işbirliği yapılarak yer temelli öğretim yaklaşımının gerektirdiği gerek sınıf içi gerekse sınıf dışı çalışmalar için destek alınmalıdır. Ayrıca yakın çevredeki çeşitli mesleklerden toplum üyeleri konuların özelliğine göre misafir konuşmacı olarak sınıfa davet edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (1979). Eğitimde Çocuk-Doğa ve Çevre Korunması İlişkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (1-4) 85-95.
- Bott, S. , Cantrill, J.G., Meyers, O.E. (2003). Place And The Promise Of Conservation Psychology, *Human Ecology Review*, Vol.10, No:2. <http://www.humanecologyreview.org/pastissues/> adresinden 16.04.2010 tarihinde alınmıştır
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Clark, D.(2008). Learning to Make Choices for the Future: Connecting Public Lands, Schools, and Communities through Place-based Learning and Civic Engagement <http://www.promiseofplace.org/> adresinden 02.03.2010 tarihinde alınmıştır.
- Coğrafya Dersi Öğretim Programı, 2005 Programı. (2005), Gazi Kitabevi, Ankara.
- Çokluk, Ö. , Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik, SPSS ve Lisrel Uygulamaları*. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Duffin, M., Murphy, M., Johnson, B. (2008). Quantifying a relationship between place-based learning and environmental quality: Final report. <http://www.promiseofplace.org/> adresinden 22.06.2010 tarihinde alınmıştır.
- Karabağ, S.(2007). Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Sorumlulukları. S.Karabağ ve S. Şahin (Editörler). *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karabağ, S., Şahin, S. (2007). Coğrafya Dersi Öğretim Programı. S. Karabağ ve S. Şahin.(Editörler). *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*. Gazi Kitabevi. Ankara.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Knapp C.(2008). Place-Based Curricular and Pedagogical Models. *Place-Based Education in the Global Age: Local Diversity*. David A. Gruenewald, Gregory A. Smith.(Ed.), Taylor & Francis Group.
- Öztürk, M. (2007). Coğrafya: Gelişimi, İçeriği, Eğitimi, S.Karabağ ve S. Şahin (Editörler). *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Rosenthal, J. (2008). Place-Based Education Research And Studies. 2008 *Annotated Bibliography*. Student, Curriculum & Instruction. <http://>

www.promiseofplace.org/assets/files/research/Rosenthal adresinden 19.04.2009 tarihinde alınmıştır.

Semken , S.(2005). Sense of Place and Place-Based Introductory Geoscience Teaching for American Indian and Alaska Native Undergraduates, *Journal of Geoscience Education*, v. 53, n.2, p.149-157,[http:// www.promiseofplace.org/assets/files/](http://www.promiseofplace.org/assets/files/) adresinden 17.04.2010 tarihinde alınmıştır.

Smith, G. A. (2002). Place-Based Education: Learning To Be Where We Are. *Phi Delta Kappan*, 83(8), 584-594.

Sobel, D. (2005). *Place-Based Education: Connecting Classrooms & Communities*. Great Barrington: The Orion Society.

Wanich, W. (2006). Place-Based Education in the United States and Thailand: With Implications for Mathematics Education. <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED495019.pdf> 27.04.2010 adresinden tarihinde alınmıştır.

Woodhouse, J.L., Knapp, C.E. (2000). Place-Based Curriculum and Instruction: Outdoor and Environmental Education Approaches.<http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/> adresinden 24.12.2009 tarihinde alınmıştır.